

O zpytování svědomí

Drazí Služebníci, v nadcházejícím půlroce rozvineme souvislejší téma na pokračování, které odkazuje na dar, který nám chce Pán postupně udělovat, abychom co nejpravdivěji rozpoznávali, jak k nám mluví, čím žije ve vztahu k nám a vůbec, co jeho Srdce prožívá...

Nejhlubší hlas Boha v nás „sídlí“ ve svědomí: v nejtišší hlubině, kde víme, že jsme sami sebou, ale zároveň je to prostor nepodplatitelný a nezmanipulovatelný. Ve svědomí se slévá naše svoboda s Boží láskou: Osoba Boha s osobou naší. Klasické instrumenty duchovního života nás učí do tohoto prostoru svědomí sestupovat a hledat tam stále neomylněji a jasněji řeč Pána, řeč jeho lásky. Tím nejznámějším prostředkem je *všeobecné zpytování svědomí*, kterým se nejčastěji připravujeme na svátost smíření, neboť slouží k podchycení a odhalení našich chyb, nedokonalostí, zaškobrtnutí, prostě k očistě srdce. Napomáhá k lepšímu poznání sebe před Boží Tváří i k tomu, jak s námi Pán osobně komunikuje. Existují ale hlubší roviny zpytování svědomí, do kterých nás v tradici církve nejlépe uvádí sv. Ignác, a na pokladu ignaciánského dědictví potom staví Pán, když nás, Služebníky, obdarovává těmi nejhlubšími rovinami modlitby *zpytování*... Všechny roviny si postupně, na pokračování, uvedeme, neboť jsou užitečné pro současnou dobu, ve které žijeme.

Kromě zmíněné základní hygieny *všeobecného zpytování svědomí* je tu na cestě za poznáním vlastního srdce první hlubší rovina, tzv. ignaciánské *partikulární zpytování svědomí*, které nám jako osvědčené předkládá tradice církve. Sv. Ignác považoval tento typ modlitby za vůbec nejúčinnější pro duchovní růst a přikládal mu, před všemi ostatními typy modliteb, prvořadou důležitost. Jak bychom stručně představili podstatu a smysl Ignácova *partikulárního zpytování*?

Jsme různé povahy a každý má hradbu srdce oslabenou někde jinde. Většinou víceméně známe své opakující se slabosti, brány, kterými vchází pokušení nejčastěji. Zná je většinou dobře i naše nejbližší okolí. Za pomoci *všeobecného zpytování* tyto chyby hledáme, pojmenováváme a prosíme o odpuštění. Pokud se ale nedostaneme do hlubší roviny modlitby zpytování než jen v této všeobecnosti, můžeme ustrnout v určité únavě nebo rezignaci, že se nejsme schopni polepšit, vlastně se nic nemění při opakovaném vyznávání, neboť chyby a hříchy se stále dokola vracejí, my podléháme a nejsme schopni se vymanit z „otročtví“, které i když nechci, stejně konám... Máme za to, že podíl na těchto chybách nese okolí, podmínky, vnější okolnosti apod. Z těchto nejhrubších a viditelných chyb ale východisko existuje: je jím právě *ignaciánské partikulární zpytování svědomí* (první prohloubená rovina *zpytování všeobecného*), které učí nacházet *kořen* našeho sobectví, nezřízené sebelásky, sebeklamu: tento kořen všech mých ostatních chyb bývá pod nánosy všedních starostí natolik přikrytý a zapomenutý, že si onu

centrální slabost (ztracenou pod všemi ostatními chybami) málokdy uvědomují, a přitom mi brání (jako žába na prameni) v plném osvobození a rozvinutí lásky. *Partikulární zpytování* tedy dokáže odhalit ten nejmenší „kamínek“, který obrazně řečeno ještě „tlačí v botě“ a brání člověku božskému rozletu bez překážek do náruče Pána. Tento skrytý, ale velice konkrétní detail (tj. *partikuláre*), nějaká podoba nezřízenosti, nepatrná vnitřní slabost (a nemusí jít vždy vyloženě o zlou věc), je podkladem a zdrojem všech našich ostatních (viditelnějších) chyb. Pán touží, abychom ten „kamínek“ objevili, snažili se ho co nejkonkrétněji pojmenovat a nechali ho omývat (proměňovat) pod proudem jeho Lásky.

Například *osobním partikuláre* (slabůstkou, která je zdrojem všech mých ostatních chyb) může být v introvertním projevu třeba: nedůvěra, ustrašenost, obavy, pocit méněcennosti, malomyslnost, manipulativní sebelítost, patos bolestícnosti, vzdor, nepružnost, ješitná stydlivost, ustrašená uzavřenost, nepevnost, těkání, netrpělivost, pasivní pohodlnost, lenost; – nebo naopak v extrovertním projevu: vehemence, domýšlivost, pohrdání, nadřazenost, nemilosrdnost, posuzování, soběstačnost, tvrdohlavost, manipulativnost... (bezpočtu dalších variant a zabarvení toho všeho, co zahrnujeme do obecného pojmu *pýchy* nebo *ješitnosti*).

Hledáme tedy (v okamžicích ztišení: na duchovních cvičeních, skrze duchovní přátelskou pomoc), a když ten jeden konkrétní skrytý bod jako zdroj (všech ostatních problémů) nalezneme, začneme se učit naše *myšlenky, slova a skutky* zpytovat z tohoto úhlu: Čemu jsem v myšlenkách, slovech a skutcích podlehl díky například bolestícnosti, netrpělivosti, domýšlivosti, tvrdohlavosti, zbabělosti, pohodlnosti (atd.)? Při takovém zpytování se nemáme moralistně odsuzovat a drásat (že to nedokážu) ani vůlí chtít tu slabost ihned odstranit, ale učíme se vkládat s důvěrou (trpělivě) Ježíšovi do Srdce onu „slabůstku“ (ať už jí trpím ve slabším, nebo silnějším projevu) s prosbou, aby On (kdy a jak bude chtít) to mé mikro-trápení proměnil. Zkousím to ráno po probuzení, uprostřed dne a večer: mikro pozastavení v nitru, které je jen mezi mnou a Bohem, vnějškově není vidět. Až teprve po určité době, zpětně vysledujeme, že věci jdou přece jen o něco svobodněji, pokojněji, lépe... především díky Pánově lásce a pomoci. Osobní *partikuláre* mohou hledat někdy i roky, anebo se z času na čas mění podle etapy mé životní cesty. Proto je tak důležité ticho v duchovních cvičeních, které dává prostor k nalezení toho, co je pod nánosy všedního hluku těžko uchopitelné. V duchovním doprovázení se nám může dostat ujištění správně nalezeného *partikuláre*, které se snažím od té chvíle žít. Pokud je naše *osobní partikuláre* – slabůstka jako zřídlo ostatních chyb – ošetřováno, všechno to ostatní (v našich myšlenkách, slovech i skutcích), co nás od Pána ještě nadále vzdaluje a s čím zápasíme, se začne uspořádávat. Jinak řečeno: dbá-li člověk o takovéto ignaciánské zkoumání nitra, pak (v příhodný čas a způsobem, který má v rukou Pán), nalezne božský soulad ve všech ostatních rovinách života, svou pravou identitu. Klasické Ignácovo *partikulární zpytování svědomí* se tedy jako modlitba zaměřuje na jeden základní moment života v dané fázi duchovního růstu (rozpoznaný a volený v duchovních cvičeních), který u člověka rozvíjí plnější nabývání lásky. Přehlížení či zanedbávání tohoto bodu přináší v duchovním životě naopak stagnaci.

Příště navážeme na toto ignaciánské *partikulární zpytování svědomí*, které chce (coby základ) Pán Služebníkům prohloubit na nový dar: *Partikulární zpytování svědomí jako božská ochrana proti pokušení do posledních dní.*

S. Luisa Karczubová

Nedávno vyšla, i v souvislosti s tématem, které výše překládá s. Luisa, nádherná kniha: Životopis otce Tomáše Špidlíka, nechejme se inspirovat jejím krásným textem: „Je znám výrok sv. Ignáce z Loyoly, který zpytování svědomí považuje za důležitější než ostatní formy náboženského života. Skrze věrnou praxi zpytování svědomí je člověk uschopněn do každé náboženské praxe vložit její pravý smysl. Kardinál Špidlík v duchu spirituality křesťanského Východu upozorňuje, že se jedná zejména o pozornost na srdce. Svatý Ignác sám kromě obecného zpytování svědomí, které je zaměřeno na negativní pozornost na srdce, formuluje tzv. partikulární zpytování svědomí, jehož podstatou je pozitivní pozornost na srdce: člověk se postupně vymaňuje z fascinace chybami a začíná kontemplantovat krásu toho, jak svět nahlíží Pán: a v síle krásného pohledu našeho Pána započne tuto krásu nad pomyslením plynule uskutečňovat.“ (s. 117) Dovolme našemu Pánu, aby mohl takto jedinečně vstoupit do našich životů, do našich srdcí, a nechejme se inspirovat způsobem života našich velikánů.

S. Kateřina Klosová

Ze slov papeže Františka: Postní doba je časem milosti, kdy se poušť znovu stává – jak zvěstuje prorok Ozeáš – místem první lásky (srv. Oz 2,16–17). Bůh vychovává svůj lid, aby vyšel z otroctví a zakusil přechod ze smrti do života. Jako ženich nás znovu přitahuje zpět k sobě a šeptá našemu srdci slova lásky (...) Postní cesta se stane konkrétní tehdy, když si přiznáme, že jsme stále ještě pod nadvládou faraona. (...) Bůh z nás není unavený. Přijměme postní dobu jako silný čas, kdy se k nám znovu obrací jeho slovo: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.“ (Ex 20,2) Je to čas obrácení, čas svobody. Sám Ježíš, jak si každoročně připomínáme o první neděli postní, byl Duchem veden na poušť, aby tam byl podroben zkoušce svobody. Po čtyřicet dní bude před námi a s námi. On je vtělený Syn. Na rozdíl od faraona Bůh nechce poddané, ale syny. Poušť je prostorem, v němž může naše svoboda dozrát v osobní rozhodnutí neupadnout zpět do otroctví. (Z postního poselství papeže Františka pro letošní rok)

